Sınıf Pusulası Doğrultusunda İktisadi Büyümeyi Anlamak: Almaşık İktisadi Paradigmalar Altında Sermaye, Birikim ve Bölüşüm

A. Erinç YELDAN*

Öz: Bu çalışmada bölüşüm, sermaye birikimi ve iktisadi büyüme üzerine üç almaşık iktisadi düşünce paradigması --neoklasik, Marxgil ve yeni-Keynesçi (Kaldorgil), bağlamında gerek kuramsal, gerekse ampirik düzeyde tartışılmaktadır. Türkiye ekonomisinin güncel verilerinden hareketle, ulual ekonominin uzun dönem farkıl / almaşık düşüngülerin varsayımları altında denge patikası oluşturulmakta ve karşılaştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neoklasik büyüme, Marxgil büyüme, Yeni-Keynesçi (Kaldorgil) Büyüme, Durağan hal dengesi, Marxgil sömürü oranı

Understanding Economic Growth Under the Guidance of Class Compass: Capital, Accummulation and Distribuiton under Alternative Economic Paradigms

Abstract: In this study, economics of distribution, capital accummulaiton and growth are discussed both theoretically and ampirically from the ponts of vew of three contrasting paradigms of economic literature: neoclassical, marxian and neo-Keynesian (Kaldorian). Based on Turkey's most recent macroeconomic data, alternative pathways of long run equilibrium are depicted for the national economy.

Key words: Neoclassical growth, Marxian growth, Neo-Keynesian (Kaldorian) growth, steady state equilibrium, Marxian rate of exploitation.

Giriş

"Sınıf pusulasını yitirmemek gerek", Avukat Şinasi Yeldan'ın yaşama bakış açısını özetleyen ana yaklaşım idi. İktisadi, siyasi, sosyal ve hatta tüm temel bilim alanlarında karşılaştığımız sorunların analitik çözümlemesi ancak sınıfsal bakış açısında anlamlıydı. Unutulmamalı ki, "tarafsız" olduğu savlanan "tek doğru" bilimin doğasına aykırı bir beklentidir. Bilimsel düşünce, özü itibariyle, sınıfsaldır.

* Bilkent Üniversitesi, İktisat Bölümü

Emekçi sınıfların ve sermayedarların bilime bakış açısı "bilimden beklentileri" farklı farklıdır. İktisat dünyası da bilimin tartışmasız, tek doğru ve tarafsız olunamayacağını dile getiren örneklerle doludur. Bu çalışmada iktisat biliminin belki de en eski, en tartışmalı ve çetin sorularından birisini irdeleyeceğiz: iktisadi büyümenin kaynakları nelerdir? ve üretilen değer toplumda nasıl bölüştürülür?

Bu sorulara yanıt ararken üç farklı görüş ekolü üzerine yoğunlaşacağız: neoklasik, Keynesgil (neo-Ricardocu/Kaldorgil) ve Marxist. Açıktır ki son 250-300 yıl boyunca bu zengin ve verimli alanda, bu üç ana paradigma arasında çok sayıda kombinasyon ve çaprazlama yapılmasına yönelik çok yoğun çalışmalar yapılmıştır. Ancak, bu çalışmadaki amacımızın birincil olarak, ekonomik düşünce tarihi üzerine kapsamlı bir araştırma sunmak değil de, ekonomik büyüme ile paylaşım süreçleri arasındaki ana etkileşim mekanizmaları olduğunu akıldan çıkarmayarak, yalnızca almaşık paradigmalar arasındaki ana ayrılıkları vurgulamakla yetineceğiz. Bu amaçla ilk olarak kimliklerin tanımlarını ortaya koyacağız, sonra da ekonominin genel denge noktasına (hem statik olarak hem de geçici olarak) ulaşmak için değişik biçimlerde nasıl betimleneceğini araştıracağız.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Öncelikle ele alacağımız üç ana düşüngünün ortak bileşenlerini ortaya koyacağımız bir "iktisadi alt yapı" kurgulayacağız. Tek mallı (milli gelir) bir dünyanın ana iktisadi aktivitelerini oluşturan bu kurgunun modeli kapamamıza (dünyayı anlamamıza ve değiştirmemize!!!) yetmeyeceğini göstererek, ek varsayınlarla modellerimizi farklılaştıracağız. Yürütülen her ek varsayımın ardında aslında sınıfsal çıkar ilişkilerinin yatmakta olduğunu vurgulayacağız. Çalışmada Türkiye'nin 2017 itibariyle temel makroekonomik verilerini kullanacağız. Dolayısıyla, bir anlamda bu çalışma Türkiye üzerine almaşık iktisadi büyüme ve bölüşüm paradigmalarının bir çatışma alanı olarak da değerlendirilebilir. Üçüncü bölümde bu çatışma alanının Türkiye ulusal ekonomisi için vardığı sonuçları tartışacak, dördüncü bölümde de sonuçların bir özetini sunacağız.

Ortak Öğeler, Farklı Pusulalar

Önce her iktisadi makroekonomik genel denge kurgusunda ortak payda oluşturacak bir altyapı kurgulayalım. Basit bir büyüme modeli ile çalışacağız: ekonomide tek bir mal üretilmektedir: milli gelir. Milli gelirin sadece hububat'tan oluştuğunu varsayalım. Ekonomimiz dış ticarete kapalı olsun ve devlet gelir ve harcamalarının da söz konusu olmadığını düşünelim.

Hububat üretimi emek ve hububat tohumu aracılığıyla üretilmektedir. Hububat tohumunu yatırım malı olarak değerlendirip, "sermaye" girdisi olarak algılayacağız. Ekonomide üretim faaliyetlerini özünde çok basit biçimde tasarlayalım: hasat zamanı geldiğinde toprak sahibinin (kapitalist) ürünü toplamaya yetecek kadar işçi tutacağını düşünüyoruz. İşçiler çıplak elle çalışacaklardır, dolayısıyla üretim için pulluk ya da el arabası gibi başka tür sermaye mallarına gerek

olmamaktadır. Günün sonunda toplumun tüm bireyleri büyük bir yemek için toplanmaktadırlar. Hasat edilen ürünün (milli gelirin) ne kadarının tüketileceği bu zamanda belirlenir. Tüketimden arta kalanlar bir sonraki hasat için tohumluk olarak kullanılır. Bununla ekonomik işlemler tamamlanmış olur ve bir sonraki mevsime kadar başka bir şey yapılmaz. Bu nedenle, basit ekonomimizdeki tüketim kararı, her hasat mevsiminin sonunda tamamlanan tek seferlik ve ötesi olmayan bir etkinliktir. Bu varsayım, bugün tasarruf edersen yarın tüketebilirsin şeklindeki karar sorunlarını dışarıda bırakır. Bu tür geçici kararlar modele eklenebilir ama öykümüzün yapısı bakımından pek bir yarar sağlamaz.

Benzer şekilde, tüketimin de bir seferlik bir etkinlik oluşu da arbitrajı, dolayısıyla beklentileri vb. hesaba katmayı gereksiz kılar. Girdiler (tohumlar) ise hububat üretiminin tüketilmeyen (tasarruf edilen ve yatırılan) bölümünü oluşturur. Bu nedenle, tasarruf kararı otomatik olarak tüketim kararından çıkartılır. Bunun "yatırıma" nasıl dönüştüğü ise aşağıda ayrıntılı bir şekilde ele aldığımız bir konudur.

Ücret oranının w ve kar oranının r şeklinde verili olduğunu varsayarak, Q reel üretim miktarını, P piyasa fiyatını ifade eder ise, emek maliyeti ile kapitalistin bir önceki mevsimde yaptığı tohum yatırımının karının toplamı olarak yazabiliriz ve aşağıdaki gibi bir fiyat-maliyet denklemine ulaşırız:

(1) $PQ=wL+(1+r)PK$

Burada hasat edilen hububat üretimi değerini (PQ), ücret maliyetleri (wL) ile toprak sahibi --sermayedar (kapitalistin) karının, $(1 + r)PK$, toplamı olarak ifade ediyoruz. Bu özel mülkiyetli bir ekonomi (private ownership economy) olduğu için üretimin emek maliyeti çıktıktan sonra kalan artı değeri kapitaliste toplam kar (eşitliğin sağındaki ikinci terim) olarak bırakılmaktadır. Geçen yıl tasarruf edilip yatırıma dönüştürülen tohum miktarının (I_{t-1}) bu yılın sermaye stoğunu (K_t) oluşturduğuna dikkat edelim. Bu nedenle, bu yılın sermaye stoğu (K_t), geçen yıl tüketilmeden kalan ve yatırıma dönüştürülen tohum miktarından (I_{t-1}) başka bir şey değildir; yani, $K_t = I_{t-1}$.

Denklemde not edilmesi gereken ikinci özellik, tüketim malı olan hububatın (C), yatırım malı olan hububat (I) ile aynı mal, hububat, olduğudur. Yani, değişik amaçlarla kullanılan tek bir maldan söz ediyoruz. Sonuç olarak, bu ekonomide "sermaye" dediğimizde sabanlardan ya da biçerdöverlerden değil, yalnızca bir önceki yıl tüketilmeden kalan ve tekrar toprağa saçılarak yatırıma dönüştürülen hububat tohumunu kast ediyoruz.

Şimdi, emek/çıktı oranını ($\lambda = L/Q$) ve sermaye/çıktı oranını ($v = K/Q$) gözlediğimizi varsayalım. (1) no'lu fiyat-maliyet denklemini şu şekilde yazabiliriz:

(2) $P = w\lambda + (1+r)vP$

Piyasanın denge noktasına gelince; ekonomi dış ticarete kapalı olduğu ve finansal sistem söz konusu olmadığı için piyasanın denge noktası arz edilen ürünün (Q), toplam talebe eşit olduğu noktada gerçekleşir: $Q_t = C_t + I_t$. Bu ekonomide

sermaye stoğunun yapısına ilişkin tartışmamıza bağlı olarak, $I_t = K_{t+1}$ şeklinde bir denkleme sahip olduğumuzu hatırlarsak ekonominin arz-talep dengesini şu şekilde yazabiliriz:

$$Q_t = C_t + K_{t+1}$$

K_{t+1} terimini Q_{t+1} ile çarpıp bölerek aşağıdaki denkleme ulaşırız:

$$Q_t = C_t + vQ_{t+1}$$

Şimdi de aşağıdaki denklemle bu ekonomiye "büyüme": kavramını getirebiliriz:

$$Q_{t+1} = (1+g)Q_t$$

Yani, ekonomi zaman içinde g oranı ile büyüyecektir (bunun niçin ya da nasıl olduğuna ilişkin bir açıklamayı henüz yapmadık). Q_{t+1}'i yerine koyarsak şunu elde ederiz:

$$Q_t = C_t + v(1+g)Q_t$$

Denklemin her iki yanını L_t ile böler, sonra da L_t / Q_t ile çarparsak piyasanın denge noktasını gösteren denklemin basitleştirilmiş bir haline ulaşırız:

$$(3)\ 1 = c\lambda + v(1+g)$$

Burada $c = C/L$ ifadesi işçi başına tüketimi göstermektedir. (3) denklemi, üretilen hububat üretiminin talep açısından kullanımını işçi başına açıklamaktadır; bir kısmı $c\lambda$ miktarı ile tüketilmekte ve geri kalanı $v(1+g)$ miktarı ise tasarruf edilip yatırıma dönüştürülmektedir. Bu faaliyet sermaye/çıktı oranı v olduğunda ekonominin g oranı ile büyümesine yol açmaktadır.

Bu açıklamaları daha da basitleştirmek için, bir birim hububat ürününün fiyatının tekrar bir hububat ürünü olduğunu not edelim. Yani, bu ekonomide hububattan farklı bir "para"nın kullanımı yoktur. Sonuç olarak, yukarıdaki (1) ve (2) denklemlerinde fiyat değişkeni (P), "1" değerini almaktadır. Teknik olarak söylemek gerekirse bu ekonomide hububat numéraire'dir (yani, paranın değişim işlevini yerine getirmektedir).

$$(4)\ 1 = w\lambda + v(1+r)$$

(3) ve (4) denklemleri hububat ekonomisi modelimizde iki temel faaliyeti oluşturmaktadır: fiyat-maliyet denklemi ile piyasanın arz-talep dengesi koşulu. Şu ana kadar elimizde iki denklem bulunuyor. Ancak bilinmeyen değişkenlerimizin sayısı dörde çıktı: w, r, c, (ya da I) ve g (ya da Q_{t+1}). Tüketim belirlenebilirse I değeri piyasanın denge koşulundan çıkartılabilir; g verilirse ve Q_0 de biliniyorsa sonraki dönemlerin çıktılarını $Q_t = (1+g)Q_0$, $t=1,2,\ldots$ şeklinde yazabiliriz. Bundan sonra, bu ekonominin dört içsel değişkenini bulmak için bize iki denklem daha gerekir.

Teknik bir bakış açısıyla bu kolay görünebilir; iki tane daha denklem ekleyip, geri kalan değişkenleri bulabiliriz. Ama ekonomik modelleme bakımından bu hiç de sıradan bir işlem değildir. Bu andan itibaren ekonomik kuram oluşturma işi tarafsız bir çaba olmaktan çıkar. Ekonominin nasıl davrandığına ilişkin bir dizi varsayıma gerek duyulur, bu da *a priori* bir ideolojik duruşu gerektirir.

Bu ekonominin davranışsal kurallarını "kapatmaya" yönelik çabamızdaki ilk adım olarak (3) ve (4) temel denklemlerinin aşağıdaki özelliğini not edelim: (3)'i g için çözdüğümüzde şu denklemi elde ediyoruz:

(5) $g = ((1-c\lambda-v)/v)$

Benzer şekilde (4) denklemini r için çözdüğümüzde de şu denklemi elde ediyoruz:

(6) $r = ((1-w\lambda-v)/v)$

İki denklem de çarpıcı şekilde birbirine benzemektedir. (5)'in piyasanın denge koşulundan türetildiğini ve büyüme oranı ile işçi başına tüketim (sırasıyla g ve c) arasında bir ödünleşim anlamına geldiğini anımsayalım. (6) denklemi birim maliyet denkleminden türetilmiştir ve işçi ücretleri ile kar oranı (w ve r) arasında bir ödünleşim anlamına gelir. Her iki ödünleşmenin cebirsel değeri aynıdır:

(7) $((\partial g)/(\partial c))=(\lambda/v)=((\partial r)/(\partial w))$

Ücret-kar cephesinden ve tüketim-büyüme tarafından gelen ödünleşmeler arasında bir bağlantı görüyoruz. Ücret-kar ödünleşmesi, ulusal hububat çıktısının, işçiler ve kapitalistler arasındaki bölüşüm savaşımının sonucunu sunmaktadır; öte yandaysa tüketim-büyüme ödünleşmesi ne kadar tüketim ve ne kadar yatırım yapılacağı konusunda topluma bir dizi seçenek sunmaktadır. Başka bir deyişle, büyüme (sermaye birikimi) ve paylaşım süreçlerinin çözümü birbiriyle yakından ilişkilidir. Bu gerçek aşağıdaki yaklaşımları üretmek için kullanılabilir:

(1) Neoklasik yaklaşım, $Q_t = F(K_t, L_t)$'yi üretme teknolojisini belirlemek için gereken bir cebirsel fonksiyon ekler. Bu fonksiyonun birinci kısmi türevleri, üretimin ilgili faktörlerinin marjinal ürünleri olarak yorumlanır. Neoklasik yaklaşım, faktör gelirlerini, karşılık gelen marjinal ürünlere eşitler. Bu şekilde, ücret oranı $w = ((\partial F(.,.))/(\partial L))$, kar oranı $r = ((\partial F(.,.))/(\partial K))$ şeklinde `çözülür'. Söylemesi gereksiz, söz konusu fonksiyon daha baştan bu tür sürekli parçalı türevlere sahip olacak şekilde "uyumlu" biçimde oluşturulmuştur.

Neoklasik varsayım, teknoloji ve büyümenin bölüşüm sonuçlarını belirlediği şeklindedir. Büyüme sorunu bölüşümden önce gelir ve büyüme de üretim fonksiyonunun teknolojik yapısına bağlı olduğu için, bölüşüm sonuçta teknoloji tarafından belirlenir. Neoklasik paradigma içinde kalındığında, gelirin bölüşümü sosyal çatışma ya da kavga kaynağı değildir; bu, yalnızca üretim fonksiyonunun cebirsel parametreleri tarafından belirlenen teknik bir konudur.

(2) Bunun tersi olarak Marx'çı yaklaşım, sisteme sınıf çatışması ve güç kavramlarını sokar. Emekçilerin emeği, geçinme koşullarının ötesinde bir değer yaratır. Var olan işsizler ordusunun bir sonucu olarak ücretler ancak hayatta kalma koşullarına kadar geriletilir ve peşinen ödenir. Hayatta kalma düzeyinin üzerinde yer alan artı değere kapitalist tarafından el konulur. Zira üretim araçlarının mülkiyeti sermayedar kapitalisttedir, ve dolayısıyla emeğin meyvelerini de o toplayacaktır.

Bu nedenle, Marx'ın sisteminde w önceden belirlenmiştir ve onun denge düzeyi ancak geçinme noktasındadır ve geçinme tüketimi c'ye eşittir. *w* ve *c* değerleri verildiğinde, kar ve büyüme oranı da a*rtık* (residual) olarak belirlenir. Marx'ın sisteminde bölüşüm, büyüme sürecinden önce belirlenmiştir.

(3) Yeni-Keynesçi (Kaldorgil) modelleme tamamıyla farklı bir yol izler ve modele bağımsız bir yatırım fonksiyonu ekler. Yatırım fonksiyonu, kar oranı ya da üretkinlik düzeyi gibi ilgili değişkenleri (ya da bu değişkenlerin çeşitli varyantlarını) kullanarak girişimcilerin hayvani güdülerini (*animal spirits*) formüle eder. Modele yatırım fonksiyonunun eklenmesiyle birlikte tasarruf-yatırım dengesine ulaşma konusu önem kazanır ve g ile r'yi aynı anda belirleyecek bir mekanizma oluşturur. Sonuç olarak ve hem neoklasik hem de Marx'çı yaklaşımdan farklı olarak, Keynesyen/Neo-Ricardian gelenekte gelir paylaşımı ve büyüme birlikte çözülür.

Açıktır ki basit büyüme modelimizin temel denklemlerinin (5) ve (6) ötesi, modeli hazırlayan kişinin önceden belirlemesini gerektirir. Örneğin, basit hububat ekonomisi marjinal verimliliğin belirlediği ücretler ve karlar yoluyla neoklasik çizgiler boyunca ilerleyebilir. (Genel-geçer yaklaşım da bu olmuştur ama ne yazık ki öğrencilerin çoğuna bunun anlamı yeterince öğretilmez.) Ya da, aynı basit yapı, paylaşım kavgalarının ekonominin büyümesini belirlediği, neoklasik olmayan davranış kuralları tarafından da ilerletilebilir.

İzleyen alt-kısımda Marxist düşüngünün temellerine devam edeceğiz. Yeni-Keynesçi/Kaldorgil model, bir sonraki alt-bölümde işlenecektir. Bu bölümden sonra da neoklasik ana akım yaklaşımını ele alacağız.

Marxist Yeniden Basit Üretim Dengesi

Marxist büyüme teorisi özünde Ricardo'nun *ekonomik artık* kavramı üzerine kuruludur. Çoğu kez Marx'ın *diyalektik materyalizm* teorisi üzerine çalışmak için Hegelgil felsefeyi ve sermayenin birikim kuramını geliştirmek için de Ricardogil artık teorisini baş aşağı etmek zorunda kaldığı ileri sürülür.

Marx için özellikle uzun dönem sürdürülebilir durgun durum dengesi kapitalist ekonominin gerçekçi bir tanımlanması olamazdı. Ona göre kapitalizm bir kaotik genişleme sistemiydi; kapitalistler giderek daha çok sermaye biriktirmek için sürekli bir yarış içindeydi. Bunun sonunda üretimde ölçek ekonomisinin varlığından kaynaklandığı düşünüldü. İngiliz sermayesinin 19. yüzyıldaki giderek genişlemesi gözlemine dayanarak Marx üretim ölçeği ne kadar büyükse kapitalist girişimin o kadar etkin olacağını ve böylece her bir kapitalistin işletmesinin sermaye stokunu genişleyen bir yatırım döngüsü ile artırmaya zorlandığını ileri sürdü. Marxist

modeldeki diğer bir anahtar unsur -doğrudan emek değer teorisine dayanan bir değer sistemince belirlenen- *artık değer* ve *sömürü* kavramıdır. Bunun altında yatan düşünce, işçilerin toplam ürününün geçimlerini sağlayacak tüketim düzeyini ve kendilerini yeniden üretip çalışmaları için gerekli üründen fazlasını ürettiklerinde artığın ortaya çıkmasıdır.

Artık değerin düzeyinin analitik bir ifadesine ulaşmak için önce *içerilmiş emek gücü* kavramını göz önüne alıyoruz. Üretilen her bir birim üründe içerilen iş gücü doğrudan güncel emek içeriğini ve *sermaye* olarak kullanılan bu yılın ürününü üretmek için geçmişte harcanan işgücü miktarını, $\lambda + v\lambda$ kapsamaktadır. Bu mantıkla, güncel ürünün üretiminde kullanılan toplam (doğrudan ve dolaylı) emek aşağıdaki toplam olacaktır:

$$\lambda + \lambda v + \lambda v^2 + \lambda v^3 + \lambda v^{24} + \cdots + \lambda v^t + \cdots$$

$0 < v < 1$ olduğu için yukarıdaki serinin şu ifadeye yakınsayacağını biliyoruz:

$$\lambda \frac{1}{1-v}$$

Bu toplamı *değer* cinsinden yazman için geçimlik tüketim sepetini ücret oranı olarak kullanacağız ve *içerilmiş emek değerini*, *ied*, şöyle ifade edeceğiz:

$$ied = \frac{\lambda}{1-v} w$$

Böylece, şimdi cari dönem üretim sırasında üretilen *artık değer* miktarının, *S*, analitik bir ifadesine sahibiz. İşçi başına terimler cinsinden ifade şöyle yazılabilir:

(8) $S = \frac{\lambda}{1-v}\left[\frac{1}{\lambda} - w - \frac{v}{\lambda}\right]$

Yani, içerilmiş emek değer $\left(\frac{\lambda}{1-v}\right)$ cinsiden ifade edildiğinde artık değer, işçi başına üründen $(1/\lambda)$ ücret (w) ve işçi başına sermaye (v/λ) maliyetinin çıkartılmasıyla elde edilir.

(8) no'lu denklemi sadeleştirir isek,

$$S = \frac{v}{1-v} r$$

ifadesine ulaşırız. Bunu kullanarak, Marxist sömürü oranı, □, artık değerin içerilmiş emek değerine oranı şeklinde bulunur:

(9) $\varepsilon = \frac{S}{iev}$

Marxist yazında sömürü ahlaki kaygılarla tanımlanan ve/veya kapitalistin "iyi" ya da "kötü" bir insan oluşuna bağlı olmayan bir durumdur. Sömürü, toplumun ahlaki değer yargılarından bağımsız, kapitalist üretim ilişkileri dahilinde *nesnel* bir olgudur. Bu biçimiyle üretim araçlarının özel mülkiyete dayalı bir üretim biçim olarak kapitalist üretim ilişkilerinde sermaye, ancak ücretli emek ile bir araya geldiğinde "sermaye" niteliği kazanır. Sermaye, özel mülkiyetin getirdiği ekonomik güce dayanarak artık değere el koyar ve işçinin emeğini sömürmüş olur.

Sömürü oranı,

(10) $$\varepsilon = \frac{s}{iśd} = \frac{(v/_{1-v})r}{(\lambda/_{1-v})w} = \frac{vr}{\lambda w}$$

ile somut, nicel bir büyüklük olarak kapitalist birikimin özünü oluşturur. Marx'ın betimlemesiyle sömürü oranı tarihsel olarak ve sınıf çatışması sürecinde belirlenir ve "iktisadi" sisteme *dışsal* olarak verilir.

Bu kurgu bize Marxist basit yeniden üretim sürecinde şöyle bir nedensellik sıralaması oluşturur: ε, *w*'yi belirler; *w* biliniyorken, (6) no'lu denklemden kar haddi,

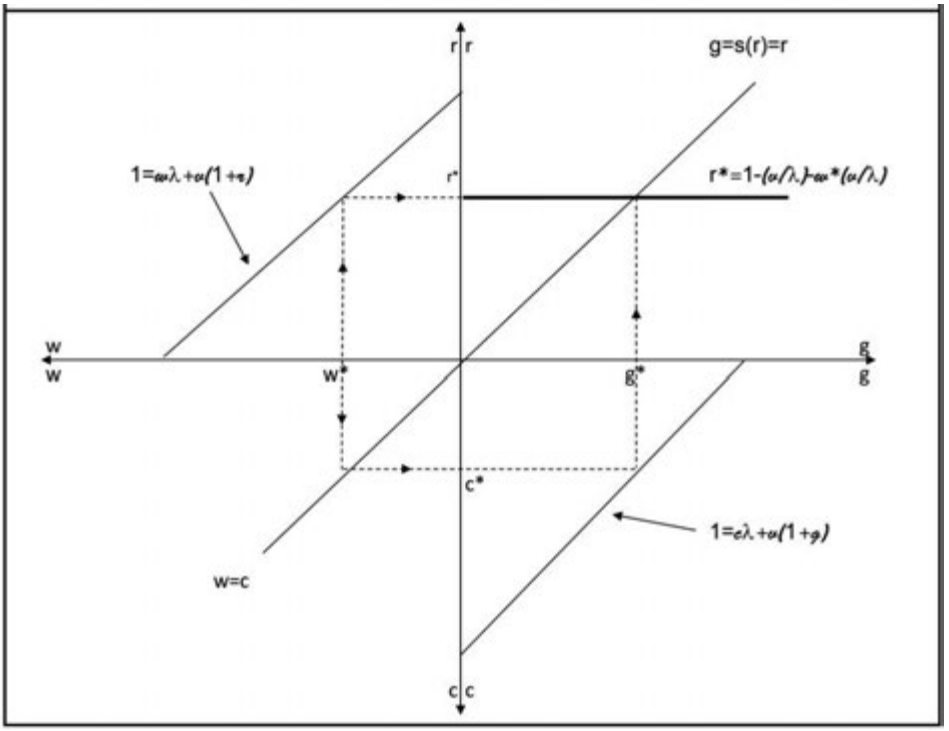
(11) $$r = \frac{1-v}{v} - \frac{v}{\lambda} w$$

olarak çözülür. Marxist (ve klasik) düşüngüde işçi başına tüketim (*c*) *geçimlik düzeyde* saptanır ve ücret haddine eşitlenir. Böylelikle $c = w$ elde edilir. Bu tanım bize *klasik tasarruf fonksiyonunu* verir: $g = s(r) = r$.

Dolayısıyla, ekonominin basit yeniden üretimini sağlayan denge büyüme oranı $g = r$'dir.

Buraya kadar aktardıklarımızı bir şema aracılığıyla gösterelim:
Sistemin mekaniği Şekil (1)'deki dört bölmeli diyagramda gösterilmektedir. *Geçimlik ücret* (dışarıdan verilmektedir), *klasik tasarruf* fonksiyonu aracılığıyla $g = r$ ilişkisini veren Kaleckigil çerçevede bir tüketim talep fonksiyonu, $w = c$, üretmektedir. Sistemin iki temel denklemi (3) ve (4) "*w* ve *r*" ile "*g* ve *c*" çerçevelerindeki ilişkileri yansıtmaktadır.

Şekil 1: Marxgil Yeniden Basit Üretim Dengesi

Sınıf mücadelesinin sonuçları veri iken, sömürü oranı geçimlik tüketim sepeti, c^*, düzeyine çekilmiş bir ücret oranı, w^*, vermektedir. Ücret-kar ayrıştırması yoluyla (10) sömürü oranı ile uyumlu bir kar oranı, r^* , vermektedir. Bölüşüm ile ilgili çatışma böylece çözümlenmekte ve bu gerçekleşen w^* ve r^* ile uyumlu bir büyüme oranı vermektedir. Gerçekleşen g^* (5) birikim – tüketim sınırındaki c^* ile uyumlu olmalıdır. Böylece, Marxgil basit yeniden üretim sistemi kısaca şöyle yazılabilir:

$$W = W^*$$
$$C = W$$
$$r = \frac{1-v}{v} - \frac{v}{\lambda}w$$
$$g = s(r) = r$$

Yeni-Keynesçi (Kaldorgil) Büyüme

Neo-Keynesçi yaklaşımın temel öğretisi, sosyal sınıflar arasında gelirin dağılımının uzun dönemde dengeli büyümeye ulaşmanın temel mekanizması olmasıdır. Çoğu Birleşik Krallık'ta Cambridge'de çalışan Neo-Keynesçi okula dahil iktisatçılar kar oranı ile büyüme oranı arasında basit bir ilişki kurmuşlardı. Bu ilişkinin gelirin farklı fonksiyonel kategorilerindeki farklı tasarruf eğilimleri yoluyla işlediği kabul edildi. Bu tasarruf oranı farklı fonksiyonel gelir gruplarının-işçiler ve kapitalistler- bireysel tasarruf oranlarının ağırlıklı bir ortalamasıdır. Bu ağırlıklar ilgili sınıfların gelirlerinin toplam gelirdeki paylarından türetilmektedir. Yani, bireysel tasarruf oranları verildiğinde, gelirin sınıflar arasındaki bölüşümü değiştikçe gelirin ağırlığı değişmekte ve ortalama tasarruf oranı Harrod-Domar denge koşulunu sağlayacak biçimde hareket etmektedir. Sonuç olarak, düğümü çözen nihai anlamda *gelirin bölüşümü*dür. Kaldorgil, yeni-Keynesçi sistemde yatırımcılar '*hayvani güdülerine*' göre davranırlarken; tasarruf edenler veri tasarruf eğilim davranışlarına göre tasarruf etmektedirler. Kendi mantığına göre belirlenecek, beklenen kar oranı ve ekonomik aktivite düzeyinin bir fonksiyonu olarak '*bağımsız*' bir fonksiyonunun gerekliliği Keynesgil çerçevenin özelliğini ayırt etmekte ve gerek Marxist, gerekse aşağıda aktaracağımız neoklasik durumdan uzaklaştırmaktadır. Kapitalist sınıfın tasarruf oranı ile birlikte, bu fonksiyon bölüşüm ve büyüme parametrelerini bir araya getirmek üzere belirlenmektedir. Kar oranı, kullanılan üretim tekniği ile birlikte, ücret düzeyini belirlemektedir. Böylece, neo-Keynesgil dünyada emek talebi, neoklasik koşuldaki gibi emeğin marjinal hasılasına göre değil, sermaye birikimi ve ekonomik aktivitenin düzeyince belirlenmekte ve sonsuz esnek emek arz eğrisi veri iken istihdam düzeyini belirlemektedir.

'Sonsuz esnek arz eğrisi' fikri, aşağıda da göreceğimiz gibi, emek piyasasının Marxist kavramlaştırmasının da merkezinde yer alır. Ancak, Marx'a göre ücret düzeyi kar oranından önce belirlenir ve *geçimlik* tüketim sepetine bağlıdır. Marx, kapitalist genişleme altında istihdam arayan ücretli-işçinin arzının her zaman talebini aşacağını ileri sürdü. Marxgil terminolojide istihdam edilmeyenler-yedek işsizler ordusu- sermayenin pürüzsüz işlemesi için gereklidir. Kapitalist genişleme sürecinde Marx, modern kapitalist işletmenin sınırlarını geleneksel, kapitalizm öncesi üretim birimleri pahasına sürekli bir biçimde genişletme mücadelesi vereceğini düşündü. Dolayısıyla, bu süreçte kapitalizm öncesi işgücü istihdam biçimleri ortadan kalktıkça, ücretli işgücü, istihdam edilmeye hazır olarak, *zincirleri dışında kaybedecek bir şeyleri olmadan* sürekli büyüyen yedek işsizler ordusuna katılmaktadır. Emeğin bu *proletaryalaştırma* süreci ücret düzeyini minimum geçimlik düzeye sürüklemeye devam etmektedir. Böylece, Marx'a göre gelirin bölüşüm yasalarının gerisinde yatan mantık son tahlilde sınıf mücadelesinin tarihsel koşullarına göre belirlenen kapitalist genişlemenin doğası iken; neo-Keynesçilere göre mantık yatırım talebinin doğası ve itici gücü ile mevcut tasarruf miktarını belirleyen gelir paylarının karakteristiğine dayanmaktadır.

Yeni-Keynesçi sistemin işleyişini daha iyi açıklayabilmek için önce Nicholas Kaldor'un artık klasikleşmiş eseri "*Alternatif Bölüşüm Teorileri"* (1955/56)'nin yöntemini izleyeceğiz. Toplam gelir milli gelirin (*Y*) iki kategoriye ayrıldığını varsayın: kapitalistler kar geliri R elde ederken, işçiler ücret geliri W elde etmektedirler. Devlet ve dış ticaret bu çerçeveye eklenebilir, ancak bu aşamada önemli bir analitik katkı sağlamaz. Ayrıca, işçilerin ve kapitalistlerin gelirlerinden davranışsal olarak sabit tasarruf oranları s_W ve s_K'ya sahip olduklarını varsayın. Sonuç olarak aşağıdaki sisteme sahibiz:

(12) $Y = W + R$

(13) $S = S_W + S_K$
$S = s_w W + s_K R$

Şimdi bu ekonomideki yatırım harcamaları I 'nın *ex ante* olarak sermayedar sınıf tarafından belirlendiğini varsayalım. Bu karar şüphesiz

(14) $I = S$

koşulunu, yani yatırımın (13)'de belirlenen mevcut tasarruflardan finanse edilmesi zorunluluğunu gerektirmektedir. Bu son iki denklemin yerine konması ile şunu elde ederiz:

$I = s_W Y + (s_K - s_W)R$

Yukarıdaki denklemi karların ulusal gelir içerisindeki payını (R/Y) ve kar oranını (R/K) veren bir ilişkiye dönüştürebiliriz. Yukarıdaki denklemi Y ile böler ve yeniden düzenlersek şuna ulaşırız:

(15) $\frac{R}{Y} = \left(\frac{1}{s_K - s_W}\right)\frac{I}{Y} - \frac{s_W}{s_K - s_W}$

(16) $\frac{R}{K} = \left(\frac{1}{s_K - s_W}\right)\frac{I}{YK} - \left(\frac{s_W}{s_K - s_W}\right)\frac{Y}{K}$

Bu iki denklem şunu ifade etmektedir: gelirin ücretler ve karlar arasında öyle bir bölüşümü (V-4) ve kar oranı (V-5) var ki, denge koşulu $I = S$ sağlanmaktadır. Böylece, yatırım talebindeki bir hızlanmaya zorunlu olarak gelirin kar lehine transferi eşlik etmektedir.

Şimdi argümanı daha da ileri götürerek basitleştirici bir varsayım yapabilir ve işçilerin tasarruf etmediklerini, yani $s_W = 0$ olduğunu varsayabiliriz. $s_K > s_W$ olduğu sürece işçiler için pozitif bir tasarruf oranı varsaymanın bir yararı yoktur ve s_W sıfır da alınabilir. Ancak, bu özel durum bize kar oranı (R/K) ile sermaye birikim *oranı*, $I/K = (K_{t+1} - K_t) / K_t$ arasında çok ilginç ve açık bir ilişki vermektedir:

(17) $\frac{R}{K} = \left(\frac{1}{s_K}\right)\frac{I}{K}$

(17), işçilerin tasarruf etmediği basit durumda, yani $s_W = 0$ iken, kar oranının doğrudan sermaye birikim oranı tarafından belirlendiğini ifade etmektedir. $\left(\frac{1}{s_K}\right)$ teriminin geleneksel Keynesyen *harcama çarpanı* işlevini görerek, yatırımın *kapitalist tüketiminin* karı kendisinden daha çok kat arttığını yansıttığını anımsatmak isteriz. Bu tespit, *Michael Kalecki*'nin ünlü sözünde özlü bir biçimde formüle edilmiştir: *kapitalistler harcadıklarını kazanıyorlar, işçiler kazandıklarını harcıyorlar*.

Ana Akım (Neoklasik) Büyüme Modelinin Doğası

Neoklasik paradigma ana akım iktisadın büyüme yazınını oluşturmakta. Modelin ayırt edici iki özelliği bulunmaktadır:

(1) Üretim süreci, üretim faktörlerinin üretimdeki katkılarını cebirsel biçimde betimleyen bir *üretim fonksiyonu* tarafından belirlenir. Neoklasik "iyi huylu" özelliklere sahip olması gereken bu fonksiyonun türevleri üretim faktörlerinin marjinal hasılalarını verir. Ücret, emeğin; kar oranı da sermayenin marjinal hasılasına eşittir. Dolayısıyla her faktör üretime katkısı karşılığında gelir elde eder ve sömürü diye bir olgu söz konusu olamaz.

(2) Neoklasik dünyada tasarruf ve yatırımlar özdeşlik konumunda birbirine denktir. Dolayısıyla, tasarruf – yatırım farkından doğabilecek eksik tüketim, ya da talep yetersizliğinden kaynaklanan bir kriz söz konusu olamaz. Ekonomide arz kendi talebini yaratır (*Say yasası*) ve piyasa her zaman dengededir.

Neoklasik düşüngü bir büyük uyum evrenidir. Burada iktisadi bireyler (*homo economicus*) kendi çıkarlarını (tüketiciler tüketimden elde ettikleri haz ve faydayı; üreticiler karlarını; devlet bürokrasisi seçmen oylarını, vb. vb. …) maksimize ederler. Bu kararları alanlar her biri iyi tanımlı, iyi huylu birer fonksiyon aracılığıyla davranır. Piyasalar ise tam rekabetçi; dolayısıyla etkin ve muktedirdir; piyasanın görünmez eli arz ve talep (tasarruf ve yatırım) dengesini her hal ve şartta yerine getirir. İşçilerin ücreti emeğin marjinal hasılasına; sermayedarın kar oranı ise sermayenin marjinal hasılasına eşitlenir; dolayısıyla işçinin üretime son birimde (marjinal) katkısı neyse ücreti de o olur. Herkes üretime katkısı sonucu gelirden pay alır; gelir dağılımı böylelikle hakkaniyetlidir ve sömürü söz konusu olamaz.

Bu ekonomik evrende üretim bir neoklasik üretim fonksiyonu aracılığıyla gerçekleştirilir. İşçi başına üretim, q, işçi başına sermaye, k, kullanılarak, belirli bir teknoloji (ve kurumsal yapı), A, düzeyinde gerçekleştirilir: $q = f(k)$.
Geleneksel ana akım iktisadi yaklaşım çoğunlukla A düzeyini verili tutar. Net kar oranı söz konusu fonksiyonun birinci türevinden aşınma payının, δ, çıkartılarak bulunur: $r = f'(k) - \delta$. Ücretler de işçi başına toplam üründen, işçi başına karların çıkartılmasına eşittir: $w = f(k) - kf'(k)$ ya da $w = q - (r+\delta)k$.

Söz konusu ekonomide teknolojik gelişme ve nüfus artışı gibi unsurlar dışsal alınmaktadır. Bunları modele dahil etmeyeceğiz. Bu koşullarda ekonomik büyüme yalnızca sermaye birikimi aracılığıyla gerçekleştirilir. Sermayeye yapılan yatırımlar ise tasarruf oranına eşittir:

$i = sf(k)$
$i = s.q$

Dolayısıyla, işçi başına tüketim $c = (1-s)q$ olur.

Neoklasik uzun dönem dengesi (durağan hal) işçi başına sermaye oranının zaman içinde değişmeden kalacağı durum olarak tanımlanır. İşçi başına sermaye, yatırımlar eksi sermayenin aşınması olarak belirlendiğinden, sermaye emek oranı zaman içinde

$$\dot{k} = i - \delta k$$

olarak artış gösterir. $i = sf(k)$ olduğuna göre bu kural,

(18) $$\dot{k} = sf(k) - \delta k$$

biçimini alır. Sermayeye yatırım davranışını uyaracak olgu ise net kar beklentisidir. Yani $r>0$ beklentisi. Dolayısıyla, sermayedarlar $r = f'(k) - \delta > 0$ söz konusu olduğu sürece sermayeye *net yeni yatırım* yapacaklardır ve böylece sermaye – emek oranı yükselecektir:

$sf(k) > \delta k$ ve böylelikle $\dot{k} > 0$.

Neoklasik kuram, tasarruf oranının sermayedarın milli gelirden aldığı paya eşitlendiğinde (yani sermayedarın tüketim yapmayıp, tüm karların yatırım için kullanıldığında) ekonomide tüketim hacminin de maksimuma ulaşacağını savunur. Neoklasik dünya bu birikim patikasını "altın kural" diye adlandırır. Biz "*herkes haddini bilecek*" diye özetleyeceğiz: *işçiler sadece tüketim; kapitalistler sadece yatırım yapmalılar* (yukarıda *Kalecki*'nin ön deyişini anımsayarak). Bu denge noktasında *net kar* sıfırdır. Tüm yatırımlar sadece sermayenin aşınmasını karşılar ve sermaye – emek oranı sabitlenir. Dolayısıyla, neoklasik uzun dönem dengesinde,

Net kar sıfırdır: $r = f'(k) - \delta = 0 \Rightarrow f'(k) = \delta$

Sermaye – emek oranı sabittir: $\dot{k} = 0 \Rightarrow sf(k) = \delta k$

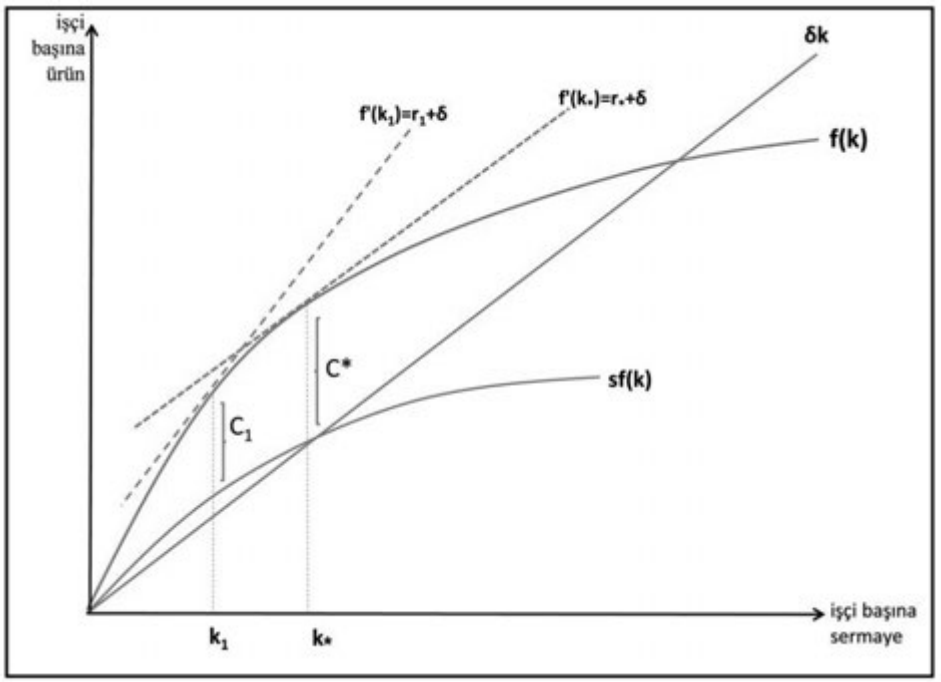
Sermayedarlara tüm kar gelirlerini sadece tasarruf ve yatırıma; işçiler ise tüm ücret gelirlerini sadece tüketime ayırırlar: $f'(k).k = sf(k)$ ve $w=c$.

Bu denge setini (2) No'lu Şekilde gösteriyoruz. Şekilde işçi başına üretim ve işçi başına sermaye (q, k) grafiğinde, ürün eğrisi $f(k)$ ile çizilmekte. Yatırım (= tasarruflar) eğrisi $sf(k)$ olarak, aşınma payı ise δk olarak verilmiş. Herhangi bir k

düzeyinde net kar oranı $r = f'(k) - \delta > 0$. Dolayısıyla buradan hareketle yatırımlar sermayeyi arttırmak üzere yüksek seyrediyor: $s.f(k) > \delta k$.

k^* noktasına ulaştığımızda $f'(k) = \delta$, yani kar oranı sıfır ve ekonomi durağan hal dengesine ulaşmış durumda. İşçi başına tüketim ise c^* ile en yüksek düzeyinde. $w = f'(k^*) - k^*f'(k^*) = c^*$. Sömürü söz konusu değil.

Şekil 2: Neoklasik Uzun Dönem Dengesi ve Bölüşüm Dinamikleri

Türkiye Ekonomisi İçin Büyüme ve Bölüşüm İlişkilerini Tasarlamak

Yukarıda tanıttığımız üç ana paradigma gerçek verilerle karşılaştırıldığında ne sonuç elde ederiz? Bu bölümde Türkiye ekonomisinden veriler aracılığıyla bu soruya yanıt arayacağız.

Türkiye ekonomisinin 2017 itibariyle ilgili verilerini şöyle özetleyebiliriz (milyar dolar olarak):

Milli gelir	Y = 800
Yatırım harcamaları	I = 210
Tüketim harcamaları	C = 590
Sermaye stoku	K = 200

Türkiye Ekonomisi İçin Marxist Yeniden Üretimin Modellenmesi

Bu temel verilerden hareketle, Türkiye ekonomisi için ilk önce Marxist basit yeniden üretimi kurgulayacağız. Yukarıda ana hatlarını aktardığımız yaklaşım uyarınca, temel Marxist varsayım ücret düzeyinin dışarıdan verili olduğu ve işçi başına tüketim düzeyine eşitlendiğidir. Dolayısıyla,

$w = C/L = 590$ *milyar \$* $/ 80$ *milyon kişi* = 7,375\$ yıllık ortalama ücret elde ederiz.

Kar oranını (11) no'lu denklemden çıkartacağız. Bunun için gerekli parametrelerden *sermaye – ürün oranı*, $v = K / Y = 200 / 800 = 0.25$; *emek – ürün oranı*, $v = L / Y = 80 / 800{,}000 = 0.0001$ (kişi başına milli gelir, q = 10,000\$). Sermaye emek oranı da $k = K / L = 200{,}000 / 80 = 2{,}500$\$ olarak belirlenir.

Böylelikle, 2017 Marxist anlamda kar oranı:

$$r = \frac{1-v}{v} - \frac{\lambda}{v}w$$

$$= \frac{1-0.25}{0.25} - \frac{0.0001}{0.25}(7{,}375)$$

$$= 0.05.$$

Türkiye ekonomisinin temel göstergelerini Marxist üretim ve bölüşüm ilişkileri bağlamında "yeniden üreten" bu kurguda sömürü oranını,

$$\varepsilon = \frac{r \cdot v}{w \cdot \lambda}$$

$$= \frac{(0.05)(0.25)}{(7{,}375)(0.0001)}$$

= 0.017, olur.

Türkiye Ekonomisi İçin Neoklasik Altın Kural Dengesinin Modellenmesi

Şimdi altın kuralın geçerli olduğu, yani uzun dönemde kişi başına tüketimin maksimize edildiği, *neoklasik kurgu* altında Türkiye ekonomisinin makroekonomik dengesini ifade edeceğiz. Milli gelir üretiminin (neoklasik) üretim fonksiyonunca ifade edilebileceğini varsayın. Çok sık bilinen Cobb-Douglas teknolojisini

kullanalım: $q = Ak^{a}$; Burada A ekonominin teknoloji düzeyini gösteren bir parametredir. Bununla birlikte A parametresinde dışsal bir büyümeye izin verilmemektedir, yani $\frac{\dot{A}}{A} = 0$.

Ekonominin veri yapısının aynı kaldığına dikkat edelim. Böylece, q=10,000, k=2,500, r=0.05, ve w=7,375'dır. İlk görevimiz bu veri setini yukarıda ifade ettiğimiz neoklasik fonksiyona *kalibre* etmektir. *Kalibre etmek* modelin cebirsel yapısının gözlemlenen veriyi ortaya çıkardığı yöntemi ifade etmektedir. Gelir dağılımına ilişkin r=0.05 ve w=7,375 olduğu yukarıdaki bilgiyi kullanarak üretim faktörlerine marjinal ürünlerine göre ödeme yapıldığı neoklasik kuralı gündeme getiriyoruz. Cobb-Douglas üretim fonksiyonunun özelliklerinden sermayenin çıktıdan aldığı payın a ve emeğin aldığı payın 1- α olduğunu biliyoruz. Bu özelliği kullanarak a parametresinin değerini hesaplayabiliriz:

$$\alpha = \frac{f'(k)k}{q}$$

$$= \frac{(1+0.05)2{,}500}{10{,}000} = 0.26$$

Ayrıca, q ve - α'nın değerlerini bildiğimiz için bu ekonomide teknoloji düzeyini kolayca hesaplayabiliriz:

$$A = \frac{q}{k^{\alpha}}$$

$$= \frac{10{,}000}{2{,}500^{0.26}} = 1{,}307.8$$

$\frac{\dot{A}}{A} = 0$ olduğundan, sonsuza kadar A=*1,307.8*'dir.

Şimdi neoklasik varsayımlar altında Türkiye ekonomisinin 2017'den hareketle nereye yönlendiğini betimleyelim. Kişi başına tüketimin maksimize edildiği (altın kuralın geçerli olduğu) durgun durum neoklasik dengenin hüküm sürdüğünü varsayan bu betimlemede öncelikle *tüketimi maksimize eden tasarruf oranı* (toplam gelirden yapılan tasarrufların) s'nin sermayenin payı, α, olduğunu biliyoruz. Böylece $s = \alpha = 0.26$ olarak belirlenir. Bu son bilgiyi kullanarak *Solowgil durağan durumu* betimleyebiliriz:

$s.f(k^*) = \delta k^*$ veya $s^*Ak^{\alpha} = \delta k^*$

Burada s^*=0.26; A=1,307.8; $\alpha = 0.26$; ve δ=1.0'dir. Altın kural durgun durumu k^* için çözersek şu sonucu elde ederiz:

$0.26(1{,}307.8)k^{0.26} = \delta k$

$k^* = 2{,}636.6$

Durgun hal dengesi, sermaye – emek oranı 2,636.6 olduğundan, altın kural kişi başına milli gelir,

$q = 1,307.8\ (2,636.6)^{0.26} = 10,140$ olacaktır. Tarihte tamamen farklı bir noktaya geldik!

Başlangıç değerlerimiz $k = 2,500$ ve $q = 10,000$ iken, $k^* = 2,636.6$ ve $q = 10,140$'a genişledi. Bu koşullarda hüküm sürecek ücret oranı ise şöyle hesaplanabilir:

$$w = f(k^*) - f'(k^*)k^*$$

$$= 10,140 – (r + \delta)2,636.6$$

$$= 7,503.4$$

veya çıktının $(1-\alpha) = 0.74$'ü.

Ama ekonomimiz buraya nasıl geldi? Açıkçası ekonomimiz buraya üretim tekniklerindeki ayarlamalar yoluyla geldi; yani sermaye çıktı oranı, v , başlangıçtaki yukarıda ifade edilen Marxgil denge durum altındaki değerinden neoklasik durgun durum dengesi altındaki yeni değerine ayarlandı. Böylece *Harrod-Domar istikrar koşulu*,

$$s / v = n + \delta + x$$

v'deki ayarlanmalar yoluyla sağlanmaktadır. Bu durgun durum uzun döneme neoklasik geçişken büyümenin ayırt edici özelliğidir. Sermaye hasıla oranı *v*'nin durgun hal dengesindeki değeri 0.25'den başlamakta

$$v = k^* / q^*$$
$$= 2,636.6 / 10,140$$
$$= 0.26$$

olmaktadır.

Önemli gözlemler: Fert başına gelirin büyüme oranının neoklasik betimleme altında sıfıra yöneldiğini gözlemliyoruz. Önceki bölümde bu sonucun sermayeye göre azalan getiriden kaynaklandığını gördük. Neoklasik üretim fonksiyonunun bu varsayımı bizi dolaylı yoldan *Marxgil azalan kar oranları* sonucuna götürmekte; böylece sermaye birikim oranı-ki bu modelde büyümenin tek kaynağıdır- durmakta ve sıfır olmaktadır. Marx'ta azalan kar oranı kapitalistler arasındaki rekabetten kaynaklanmakta ve *sermayenin organik bileşiminin* artmasına yol açmaktadır. Sermaye yoğunluğu arttıkça ürünün değerinde içerilen emek düşmekte; bu nedenle sömürü oranı da düşmektedir. Böylece, Marx'ta kar oranının düşme eğilimi sömürü oranının gerilemesinden kaynaklanmakta, bu ise neoklasik dünyada olduğu gibi bir üretim fonksiyonu çerçevesinde sermayeye göre azalan getiriden değil, kapitalist rekabetin sonucu olmaktadır

Son olarak, bu modelde Marxgil büyümenin $i_t = k_{t+1} > k_t$ koşulu ile garanti edildiğini anımsayalım. Öte yandan neoklasik modelde $i = sf(k)$'dır. (Bunun neoklasik paradigmanın çok önemli ayırt edici bir varsayımı olduğunu biliyoruz). Neoklasik durağan hal altında $s.f(k) = \delta k$, ayrıca $k_{t+1} = (1-\delta)k_t + i_t$ ve $\delta=1$ olduğundan, $i_t = k_{t+1} = k_t$'dir. Özetle, neoklasik durağan hal altında sermaye birikimi durmaktadır ($k_{t+1} - k_t = 0$). Aksine Marxgil model durağan hal dengesinin herhangi bir betimlemesini yapmamaktadır.

Yeni-Keynesçi, Kaldorgil Denge Altında Türkiye Ekonomisi

Çalışmamızı tamamlamak üzere, Türkiye ekonomisinin makro verilerini yeni-Keynesgil bir kurguyla betimleyelim. Milli gelir özdeşliğinden $R = Y - W = 800 - 590 = 210$ buluruz.

Tasarrufların yalnızca kapitalistler tarafından gerçekleştirildiği basitleştirici (ama ortak) varsayımı altında, kapitalist sınıfın tasarruf oranı, toplam tasarrufların karlara bölünmesiyle elde edilir:

$s_k = S / R$

$= 201 / 210$

$= 1.00$

Böylece, denge *kar oranı*

$$\frac{R}{K} = \left(\frac{1}{s_K}\right)\frac{I}{K}$$

$= 201 / 200 = 1.05$ (net kar oranı $1.05 - \delta = 1.05 - 1.0 = 0.05$; başlangıçta her üç model için de ortak olan kar oranı).

Milli gelir içerisinde karların payı ise,

$R / Y = 201 / 800 = 0.31$'dir.

Varsayalım ki, dışsal bir ivmeyle yatırım harcamaları 210'dan 250 milyar dolara yükselsin, denge kar oranı $R / K = 250 / 200 = 1.25$ olacaktır. Sermaye birikimindeki ivmelenme, kar oranını ve milli gelirden karların artışını gerekli kılmaktadır.

Son Sözler…

Bu çalışmada basit bir makro ekonomik veri setinden hareketle, Türkiye ekonomisi için üç farklı paradigmanın kurgusu altında, uzun dönem genel dengesini hesapladık. Bir yanda sömürü ve bölüşüm mücadelesi, diğer yanda harmonizasyon ve piyasanın teknik rasyonalitesi…

Hangi paradigma? Hangi düşüngü? Yanıtı Şinasi Yeldan'dan anımsayalım: *sınıf pusulasını yitirmemek gerek*.